

соціальне значення, плакати студентів і викладачів КНУКІМ/КУК стали візуальними маркерами певних історичних подій, свідками яких є їхні автори. Те, що плакати експонувалися не лише у виставкових залах, а в загальнодоступних локаціях, надало можливість ознайомитися з ними багатьом відвідувачам бібліотек, як українцям, так і полякам.

Література

1. Andriy Budnyk, and Olena Donets. The Project “Creative Resistance” of Ukrainian Students and Professors of Kyiv National University of Culture and Arts and Kyiv University of Culture in Poland // University and War in Ukraine /STUDIES IN POLITICS, SECURITY AND SOCIETY Edited by Stanisław Sulowski Faculty of Political Science and International Studies University of Warsaw/ Alicja Z. Nowak / Kinga Anna Gajda (eds.). Vol. 58. P. 177 – 208.

2. «На сніданок була війна...». URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/6280>

3. Будник А. Гамалія К. *Образи «героя» та «ворога» в плакатах періоду війни. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, 5(2), 188-200). URL: <https://doi.org/10.31866/2617-7951.5.2.2022.266901>.

УДК 621.397(477)(043.2)

Кудлай В'ячеслав

/ м. Київ /

ЗАХИСТ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В сучасному інформаційному суспільстві, де значна кількість управлінської інформації зберігається та обробляється в електронному вигляді, захист інформації стає одним з найважливіших завдань для установ. Дослідження питань у контексті захисту управлінської інформації в електронному середовищі, а також методи її захисту, зокрема криптографічний

захист, аутентифікація, кваліфікований електронний підпис, цифрова печатка, цифровий сертифікат є критично важливим завданням фахівців-практиків та науковців з галузі ІТ, документознавства та архівознавства.

Забезпечення ефективної захищеності, цілісності та автентичності управлінської інформації справедливо можна визначити однією з причин та потреб у впровадженні систем електронного документообігу (надалі - СЕД) [1]. Окрім захисту інформації основними завданнями впровадження електронного документообігу є заощадження часу на обробку первинної інформації, оптимізація документообігу, захист від фальсифікування інформації (будь які операції по роботі з інформацією фіксуються у log-файлах СЕД), можливість працювати з документами в умовах вимушеного переміщення або відрядження без перевезення паперових справ, достатньо зберегти носії інформації з сервера (досвід війни це засвідчує).

Відомою широкому загалу проблемою управлінської інформації в електронній формі є незаконний доступ до інформації, що може призвести до витоку важливих даних та порушення конфіденційності в загальнодержавному та іноді міжнародному масштабах [2]. Зловмисники можуть спробувати змінити чи знищити важливі дані, що призводить до серйозних фінансових втрат та втрат репутації, про які Україна вперше дізналася 27 червня 2017 року, коли країна-агресорка організувала масову хвилю кібератак засобами електронної пошти з поширенням вірусу Petya (сімейство шкідливих програм, що вражає комп'ютерні пристрої під управлінням операційних систем Microsoft Windows. Напередодні цих подій рішенням РНБО було заборонено використання програмного забезпечення Kaspersky Lab та Доктор Веб, які за даними Міністерство національної безпеки США активно передавали інформацію з комп'ютерів для ознайомлення ФСБ.

В інтенсифікації процесів Євроінтеграції України вирішення ряду законодавчих, організаційних та технічних проблем, впровадження системи автоматизованого діловодства та засобів організації колективної роботи,

використання СЕД, що і повинно скоротити тривалість вирішення завдань, забезпечити більш продуктивну роботу органів влади, сприяти налагодженню двостороннього електронного зв'язку між громадськістю та органами влади, допомогти в отриманні необхідної інформації, проведенні консультацій та спільному прийнятті рішень. Так, у 2018 році важливим кроком стає видання Постанови Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності», якою затверджено типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну [3]. Проте першим кроком цифровізації документообігу в українській історії було прийняття Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [4] ще у 2003 році. Важко осягнути причини того, що шлях від прийняття нормативного документу до повноцінного та масштабного впровадження СЕД в практику вітчизняних установ зайняв 15 років. Але подальші об'єктивні обставини, які суттєво ускладнювали забезпечення безперебійності ведення паперового документообігу та захисту управлінських документів від фізичного знищення (COVID, повномасштабна російсько-українська війна) інтенсифікували процеси впровадження СЕД в практиці українських установ, в тому числі, з використанням хмарних серверів на території країн Європейського Союзу, де відсутні загрози знищення даних в результаті обстрілів або перебоїв у доступі серверів через blackout.

Для захисту управлінської інформації важливими засобами є криптографічний захист, тобто використання шифрування даних для забезпечення конфіденційності та цілісності інформації під час її передачі та зберігання.

СЕД мають забезпечувати надійні інструменти аутентифікації. Використання механізмів аутентифікації, зокрема, паролі, КЕП, біометричні дані, чип-карти та інші методи, для перевірки ідентичності користувачів перед наданням доступу до інформації в сукупності мінімізують вірогідність

отримання доступу до електронних документів злоумисниками. Кваліфікований електронний підпис – це вдосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа [5]. Використання кваліфікованих електронних підписів часто в СЕД забезпечує захист від виправлення інформації в системі, невідмовність від відправлення документів та ідентифікації відправника. Окрім проблеми захисту управлінських документів важливо забезпечувати уніфікованість форматів електронних файлів, які передаються між установами. Так, наказом Мін'юсту від 11.11.2014 № 1886/5 «Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання» встановлені єдині вимоги до форматів даних електронних документів постійного і тривалого (понад 10 років) зберігання, до структури та змісту XML-схеми архівних електронних документів, щодо найменування файлів електронних документів, щодо найменування файлів електронних облікових документів, щодо найменування файлів архівних електронних документів, до структури та змісту XML-схеми електронного примірника описів справ постійного зберігання, щодо найменування файлів електронних примірників описів справ постійного зберігання, до структури та змісту XML-схеми обкладинок архівних електронних справ, щодо найменування файлів обкладинок архівних електронних справ [6].

Освітянам завдяки досвіду роботи в ЄДЕБО відомі переваги використання цифрових печаток для підтвердження автентичності та цілісності документів, які передаються в електронному вигляді, зокрема, без накладання цифрової печатки на накази про зарахування не можливо сформувати картки здобувачів в електронній базі.

Використання цифрових сертифікатів дозволяє підтвердити ідентичність користувачів та інших сутностей в електронному середовищі. Відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги», сертифікат відкритого ключа є електронним документом, який засвідчує належність відкритого ключа

фізичній або юридичній особі, підтверджує її ідентифікаційні дані та/або надає можливість здійснити автентифікацію веб-сайту [5]. Сертифікати ключів можуть розповсюджуватися в електронній формі або у формі документа на папері та використовуватися для ідентифікації особи підписувача.

Отже, захист управлінської інформації в електронному середовищі вимагає комплексного підходу та застосування різноманітних методів захисту. Використання криптографічного захисту, механізмів аутентифікації, кваліфікованого електронного підпису, цифрових печаток та сертифікатів може значно зменшити ризики втрати чи незаконного доступу до службової інформації установ. Свідоме впровадження цих методів може допомогти організаціям забезпечити високий рівень безпеки їхньої управлінської інформації в цифровому середовищі.

Література

1. Ігонін В. Електронний документообіг: 5 запитань юристу. Юридична газета online. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/elektronniy-dokumentoobig-5-zapitan-yuristu.html>.
2. Онищенко В. Електронний документообіг замість паперового. Головбух Платформа Бухгалтерія. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9413-elektronniy-dokumentooborot-zamst-paperovogo>.
3. Про деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова КМУ від 17 січня 2018 р. № 55. Верховна Рада України: Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text>.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851. Верховна Рада України: Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
5. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155. Верховна Рада України: Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

6. Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання: наказ Мін'юсту від 11.11.2014 № 1886/5. Верховна Рада України: Законодавство України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text>.

УДК 02:005.342(043.2)

Галабурда Інна

/ м. Київ /

ІННОВАЦІЇ – ОСНОВА РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність теми дослідження зумовлена стрімким розвитком сучасного українського суспільства, що функціонує та розвивається у просторі постійних змін (політичних, економічних, соціальних, культурних тощо). Для успішного й повноцінного розвитку суспільство потребує надійної і своєчасної інформації, адже саме інформація сьогодні слугує фактором і ресурсом стійкого розвитку. Оперативно надавати споживачу необхідну та надійну інформацію означає трансформувати традиційні функції у відповідності з інноваціями, технологіями та новими формами бібліотечного обслуговування.

Перехід суспільства на шлях від екстенсивного до стійкого типу розвитку потребує від бібліотек пошуку нових форм, напрямів та методів діяльності. Якщо бібліотеки не зможуть найближчим часом забезпечити користувачам цифровий доступ до власних ресурсів і баз даних всього світу, то ризикують перетворитися в музеї книги та втратити своє практичне значення. Маючи на озброєнні лише традиційні форми роботи, бібліотеці важко вистояти в конкурентній боротьбі з іншими учасниками ринку культурно-інформаційної продукції і послуг. Тому інноваційні форми роботи в бібліотеках мають спрямовуватися на покращення послуг, популяризацію бібліотеки, створення її